

NEWOP

Taula rodona: els festivals i els teatres

Encontre NewOp – Auditori de l'SGAE de Barcelona, dissabte 20 de novembre de 2004

Luís Polanco, Director Artístic del Festival de Perelada

Calixto Bieito, Director del Teatre Romea

Klaus Froboese, Director de l'Òpera Halle d'Alemanya

Lieven Bertels, Coordinador de Música del Holland Festival, Amsterdam

Luca Valentino, Director del Festival Scatola Sonora d'Alessandria, Itàlia

Toni Rumbau, Director del Festival d'Òpera de Butxaca i Noves Creacions de Barcelona, i moderador de la taula.

Els membres de la taula van intentar dibuixar les línies que actualment segueixen els festivals i teatres europeus en relació a la promoció de les noves creacions operístiques.

El primer en prendre la paraula fou Luís Polanco, que va iniciar la seva intervenció recordant que el tema de la relació entre òpera i poder, o entre òpera i política és de plena actualitat. En aquest sentit, el Festival de Perelada compta avui dia amb el suport de les institucions i amb el reconeixement internacional. Tot i això, Luís Polanco afirmava que “a Perelada s’hi han estrenat obres i s’hi seguiran estrenant”. Amb aquesta sentència Polanco deixava ben clara la seva concepció dels festivals de música com el seu.

Un festival, deia, ens mostra el què reclama la societat, i el que s’està movent en el panorama musical contemporani. Però la seva idea no es limitava a aquesta vessant contemplativa, que es basaria en conèixer l’estat de la creació musical i aconseguir programar els compositors i intèrprets més exitosos. Ben al contrari, Luís Polanco declarava que el més important és que el propi festival participi en la creació musical, i fomenti l’aparició de noves obres.

En aquest punt, i tot i que les dimensions d’un i altre són diferents, Polanco elogiava el paper del Festival d’Òpera de Butxaca i Noves Creacions, perquè en la seva opinió és “un bon aparador on apropar-se i veure tots els elements necessaris per a fer òperes”.

Toni Rumbau prenia seguidament la paraula per recordar a l’auditori que la filosofia de Polanco era ben evident a les programacions del Festival de Perelada, que tot i ser un esdeveniment de renom, també arrisca.

Després d’aquest apunt, Toni Rumbau va preguntar a Calixte Bieito sobre la seva relació amb la òpera nova, i amb la de format reduït.

Per oferir-ne un exemple, Bieito va explicar les ambicions i inquietuds amb què va començar el seu càrrec com a director del teatre Romea, l’any 1999.

En aquells moments, la seva intenció era programar drama contemporani, i concretament mantenia el repte d'apropar-se a l'òpera contemporània. Tot i això, el seu desconeixement inicial va topar amb el que ell mateix anomenava "un camp de batalla".

En la seva opinió, Barcelona té moltes portes obertes en sentit cultural, però no cap a la òpera de nova creació ja que no hi ha cap base sòlida.

Tot plegat és el que, declarava Bieito, el porta a donar suport al Festival d'Òpera de Butxaca i Noves Creacions, que, al seu parer, és l'únic esforç que s'està fent per crear aquesta base a Barcelona.

Coincidint amb el que Luís Polanco ens recordava al principi de la seva intervenció, Calixte Bieito destacava la dificultat de manejar-se en un entron on els polítics intervenen molt en cultura sense tenir coneixements sobre òpera contemporània.

El cas del Romea, que fa 5 anys que intenta programar òpera de nova creació sense èxit, és un bon exemple d'aquesta contradicció entre les polítiques culturals i la realitat del que passa al món de la cultura.

En aquest punt Bieito tornava a defensar la iniciativa del Festival d'Òpera de Butxaca, gràcies al qual possiblement l'any 2005 podrà portar a escena una òpera nova: *Juana*.

Per concloure la seva reflexió, Calixte Bieito recalca el fet que entre els seus companys de taula no hi havia cap representant d'un teatre públic català, fet que en la seva opinió és degut a la falta de vocació d'aquests teatres per arriscar i innovar en el camp de l'òpera.

El següent orador, Lieven Bertels, obria la conversa cap a Europa, i explicava la seva experiència com a coordinador de música del Holland Festival d'Amsterdam.

En la seva opinió, no hi ha una resposta concreta a la pregunta sobre com donar suport a la nova creació desde un festival o un teatre.

Tot i així, Lieven Bertels va enumerar tres condicions, per a ell imprescindibles, de cara a que un projecte nou pugui tirar endavant: una base sòlida; valor artístic; i una bona connexió entre els dos punts anteriors.

Per justificar la importància d'aquests tres punts, Bertels explicava que sense una bona base no hi ha objecte, sense un artista l'objecte no té valor, i sense una bona connexió entre el valor artístic i la base els projectes no funcionaran.

Com a exemple gràfic, Bertels comparava aquest funcionament amb els malabars xinesos, en que sense un plat no hi ha objecte, sense un pal no hi ha connexió, i sense un artista no hi ha res que giri a l'aire.

Les connexions a què es referia Lieven Bertels, són majoritàriament les xarxes i circuits internacionals o locals, que articulen i posen en contacte el geni creador amb les bases culturals. Però no tot són les xarxes: segons Bertels el que és realment important és la promoció internacional dels compositors, de manera que se superi l'efecte "anomat" que pot fer fracassar un artista reconegut al seu país un cop fóra de les seves fronteres.

Seguidament prenia la paraula Luca Valentino, continuant així amb la línia d'experiències de fóra de Catalunya. En el cas italià, Valentino va descriure un panorama força diferent de l'holandès.

En efecte, la tradició italiana es basa en les grans composicions clàssiques, la influència de les quals és difícilment obvia. Tant és així, que, segons declarava Valentino, a Itàlia no només no hi ha cabuda per ala nova creació, sinó que tampoc no hi ha interès per als petits formats.

Així doncs, el repte del festival d'Alessandria és crear la base que faci possible canviar aquest 'statu quo' a Itàlia. La seva intenció és crear una pista sobre la qual es puguin moure els compositors, i la manera d'aconseguir-ho és posant a la seva disposició un "laboratori" on puguin investigar lliurement. A partir d'aquí, i després d'observar aquest procés d'ebullició creativa, el Festival escull algunes de les obres que formaran part del seu programa.

Com a última intervenció de la primera ronda de qüestions, Klauss Froboesse prenia la paraula.

El director de l'Òpera de Halle va basar la seva intervenció en fer una apologia dels riscos i dels reptes. Va descriure com una òpera de grans dimensions com la de Halle estrenaria una obra catalana que més endavant també es podria programar en un teatre barceloní amb una història gens similar. En efecte, Froboesse es referia *Juana*, l'obra que s'estrenarà a Alemanya el Juny de 2005 i a la que Calixte Bieito també havia fet referència.

Les aparents contradiccions i els obstacles no són, segons deia Klauss Froboesse, impediments per tirar endavant un projecte, i se sumava seguidament a la opinió general de la taula segons la qual iniciatives com el Festival d'Òpera de Butxaca demostraven que així era.

Klauss Froboesse va condensar tots aquests pensaments en la frase final de la seva intervenció: "és millor un avió estabellat que un que no hagi aconseguit volar mai".

Toni Rumbau recollia a continuació el testimoni per plantejar als membres de la taula la següent pregunta: ¿com seria la en la seva opinió la nova òpera ideal?

Luís Polanco va declarar que la òpera de petit format és una bona manera d'evolucionar en la vida musical d'un compositor, i d'aconseguir certa experiència. Per tant, en la seva opinió, la nova òpera de butxaca ideal seria aquella que mostrés, en les seves reduïdes proporcions, tot el que es pot arribar a fer si es disposa de mitjans per produir una òpera de gran format.

A continuació, Calixte Bieito reclamava una clara voluntat de les polítiques culturals per protegir, fomentar i donar suport a la nova creació operística. Per a Bieito, per aconseguir un ambient ideal per a l'òpera contemporània caldria que existís un centre propi, de la mateixa manera que hi ha un Museu d'Art Contemporani.

Conscient de la dificultat de trobar demanda suficient en el moment inicial, Bieito dibuixava un pla d'actuació basat en polítiques d'encàrrec i de produccions pròpies, que educarien el públic fins a ser un teatre rentable al cap de tres o quatre anys.

Per a Lieven Bertels, l'òpera ideal hauria de sorgir en el marc d'uns festivals que distingissin entre el que és "fer art" i "satisfer l'audiència". En la seva opinió, cal saber per aquí es fan les coses, però no per això deixar de banda el fet que potser l'art no és un espectacle de masses. En tot cas, concluïa Bertels, el que sí que és essencial és establir compromisos amb els que estan en el mateix circuit artístic, i tenir la capacitat d'establir relacions transversals a totes les disciplines que comparteixen el món de la creació contemporània.

Per finalitzar les intervencions, Luca Valentino recalcava que l'òpera és una feina d'equip, i que és precisament la diversitat de les persones que conformen l'equip el que enriqueix una obra. És per això que, al seu parer, la nova òpera ideal serà aquella en què hi conflueixin professions diferents en un mateix escenari, i ho facin en harmonia artística.